

Sygn. akt: I ACa 872/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Machnij (spr.)

Sędziowie: SA Małgorzata Idasiak – Grodzińska

SO (del.) Elżbieta Milewska – Czaja

Protokolant: sekr. sądowy Agnieszka Kisicka

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2015 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 27 czerwca 2014 r. sygn. akt IX C 136/14

1) oddała apelację,

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt: I ACa 872/14

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka Akcyjna w S. wniósł o zasądzenie od pozwanych (...) Spółki Akcyjnej w K. (dalej: (...) S.A.) i (...) Spółki Akcyjnej w W. (dalej: (...) S.A.) solidarnie kwoty 253.326,68 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7 września 2013 r. na podstawie weksła, którego wystawcą był pozwany (...) S.A. a poręczycielem wekslowym – pozwana (...) S.A., który dotyczył zabezpieczenia roszczeń powoda z tytułu umowy o gwarancję ubezpieczeniową potwierdzonej polisą Nr (...), zawartej między powodem a pozwanym (...) S.A., na podstawie której ten pozwany udzielił gwarancji (...) S.A. Powód wskazał, że na podstawie tej gwarancji wypłacił beneficjentowi kwotę 1.768.746,40 zł, w związku z czym na podstawie § 11 ogólnych warunków umów o gwarancje ubezpieczeniowe przysługuje mu roszczenie o zwrot wypłaconej kwoty, z czego dotychczas pozwany (...) S.A. zapłacił kwotę 1.272.031,58 zł.

Sąd Okręgowy w Gdańsku nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 3 stycznia 2014 r. sygn. akt IX GNc 879/13 uwzględnił żądanie powoda w całości.

Powyższy nakaz został zaskarżony sprzeciwem przez pozwaną (...) S.A., która wniosła o oddalenie powództwa w całości. Pozwana podniosła zarzut formalny, że weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową z uwagi na naruszenie terminu wezwania do wykupu weksla. Ponadto kwestionowała ona zasadność żądania, wskazując, że wysokość świadczenia wypłaconego na rzecz beneficjenta, wynikającego z kary umownej, została ustalona przez pozwaną (...) S.A. samodzielnie i wbrew jej sprzeciwowi, w związku z czym powód bezpodstawnie wypłacił taką kwotę beneficjentowi, a poza tym uczynił to już po upływie terminu obowiązywania gwarancji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 27 czerwca 2014 r. oddalił powództwo wobec pozwanej (...) S.A. i zasądził od powoda na rzecz na rzecz pozwanej kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W pisemnym uzasadnieniu wyroku Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 20 maja 2010 r. między zamawiającym – (...) S.A. (beneficjentem), a wykonawcą – konsorcjum firm, w skład którego wchodziła pozwana (...) S.A. (lider) i (...) S.A. (partner), została zawarta umowa na roboty budowlane, których przedmiotem była przebudowa źródła ciepła w O. – b..

W dniu 18 maja 2010 r. pozwany (...) S.A. (zobowiązany) zawarł z powodem, jako gwarantem, umowę o gwarancję ubezpieczeniową na podstawie Ogólnych Warunków Umów o Gwarancję Ubezpieczeniową o symbolu (...) z dnia 1 stycznia 2004 r. na rzecz beneficjenta (...) S.A. Na podstawie tej umowy pozwany wyraził zgodę na ponoszenie pełnej i całkowitej odpowiedzialności i przejął na siebie ryzyko związane z udzieleniem gwarancji, której wzór stanowił załącznik do umowy o gwarancję. Zobowiązany oświadczył, że dokona zwrotu należności wypłaconej przez gwaranta z tytułu gwarancji wystawionej na podstawie tej umowy niezależnie od tego, który z wykonawców wymienionych w treści gwarancji nie wykona przedmiotu umowy, a także niezależnie od tego w robotach, którego z wykonawców wystąpią wady lub usterki.

Zabezpieczeniem roszczeń regresowych gwaranta był weksel in blanco wraz z deklaracją wekslową z wystawienia pozwanego (...) S.A. poręczony przez pozwaną (...) S.A. Obaj pozwani podpisali deklaracje wystawcy i poręczyciela do weksla in blanco z dnia 18 maja 2010 r. Poręczyciel oświadczył w niej, że poręcza solidarnie za wszelkie zobowiązania wystawcy weksla wynikające z umowy o gwarancję ubezpieczeniową z dnia 18 maja 2010 r. W deklaracji wskazano, że wystawca powinien być zawiadomiony o wypełnieniu weksla listem poleconym wysłanym na 7 dni przed terminem płatności. Na równi z wystawcą o tym fakcie powinien być powiadomiony poręczyciel. Za pozwanego (...) S.A. weksel i deklarację podpisał wiceprezes zarządu M. W., a za pozwaną (...) S.A. – członkowie zarządu G. C. i J. G..

W dniu 18 maja 2010 r. powód wystawił gwarancję należytego wykonania umowy i usunięcia wad lub usterek, na podstawie której gwarantował beneficjentowi (...) S.A. nieodwołalnie i bezwarunkowo na zasadach przewidzianych w dokumencie gwarancji zapłatę za powstałe w okresie ważności gwarancji zobowiązania K. (...) wynikające z umowy „P. c. w O. – b.” do wysokości 7.369.776 zł w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania przedmiotu umowy oraz do wysokości 2.210.932,80 zł w przypadku nieusunięcia lub nienależytego usunięcia przez zobowiązanego wad lub usterek powstałych w przedmiocie umowy.

Zgodnie z dokumentem Gwarancji beneficjent zobowiązany był zgłosić w terminie ważności gwarancji kompletne, tj. zgodne z ust. 6 Gwarancji, żądanie zapłaty, pod rygorem odmowy wypłaty świadczenia z Gwarancji. Warunkiem wypłaty świadczenia z tytułu Gwarancji było: pisemne zgłoszenie żądania zapłaty w imieniu beneficjenta, a w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy – dostarczenie: dokumentów potwierdzających, że osoby, które podpisały żądanie zapłaty w imieniu beneficjenta, były uprawnione do jego reprezentowania, oświadczenie, że żądana kwota jest należna z tytułu Gwarancji w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem przedmiotu umowy przez zamawiającego oraz wykaz niewykonanych lub nienależycie wykonanych robót objętych przedmiotem umowy. Termin ważności Gwarancji określono na 30 dni od dnia wystawienia Świadectwa Wykonania, stwierdzającego wywiązanie się przez zobowiązanego ze wszystkich zobowiązań wynikających z umowy,

nie dłużej jednak niż do dnia 30 kwietnia 2012 r. oraz na 30 dni po wystawieniu Świadcstwa Wykonania stwierdzającego wywiązanie się przez zobowiązanego ze wszystkich zobowiązań wynikających z umowy do dnia 14 kwietnia 2015 r. w zakresie roszczeń z tytułu nieusunięcia lub nienależytego usunięcia wad lub usterek powstałych w przedmiocie umowy. Zgodnie z ust. 7 Gwarancji w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy gwarancji wygasa ona automatycznie i całkowicie z upływem w/w terminu płatności.

W dniu 6 sierpnia 2012 r. powód na wniosek pozwanego (...) S.A. wystawił aneks do Gwarancji należytego wykonania umowy i usunięcia wad lub usterek z dnia 18 maja 2010 r., mocą którego przedłużono ważność gwarancji do 30 dni po dniu wystawienia Świadcstwa Wykonania stwierdzającego wywiązanie się przez zobowiązanego ze wszystkich zobowiązań wynikających z umowy, nie dłużej jednak niż do dnia 24 października 2012 r. oraz na 30 dni po wystawieniu Świadcstwa Wykonania stwierdzającego wywiązanie się przez zobowiązanego ze wszystkich zobowiązań wynikających z umowy do dnia 7 października 2015 r. w zakresie roszczeń z tytułu nieusunięcia lub nienależytego usunięcia wad lub usterek powstałych w przedmiocie umowy. Aneks podpisali przedstawiciele pozwanego (...) S.A.

Pismem z dnia 14 września 2012 r. beneficjent wezwał powoda, jako gwaranta, do wypłaty kwoty 1.768.746,40 zł z tytułu Gwarancji należytego wykonania umowy i usunięcia wad lub usterek z dnia 18 maja 2010 r. w terminie 14 dni od otrzymania żądania. Do żądania załączone zostały dokumenty wymagane w pkt. 6.1 Gwarancji. W dniu 11 października 2012 r. powód wypłacił na rzecz (...) S.A. kwotę 1.768.746,40 zł z tytułu gwarancji udzielonej na podstawie powyższej umowy.

Pismem z dnia 11 października 2012 r. powód wezwał pozwaną (...) S.A. do zapłaty w/w kwoty, wskazując, że w dniu 11 października 2012 r. dokonał jej wypłaty za pozwanego (...) S.A. na rzecz beneficjanta z tytułu Gwarancji. W dniu 12 października 2012 r. pozwany (...) S.A. zapłacił powodowi kwotę 1.272.031,58 zł tytułem zwrotu kwoty wpłaconej z wyżej wskazanej gwarancji. Pismem z dnia 16 października 2012 r., w nawiązaniu do poprzedniego wezwania, powód zawiadomił pozwaną (...) S.A., że otrzymał od pozwanego (...) S.A. kwotę 1.271.578,69 zł, w związku z czym wezwał ją, jako poręczyciela wekslowego, do zapłaty pozostałej kwoty w wysokości 497.167,71 zł. Ponadto pismem z dnia 28 sierpnia 2013 r., wysłanym w dniu 29 sierpnia 2013 r., dotyczącym szkody nr (...) wynikłej z gwarancji nr (...), powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 553.326,68 zł i poinformował ją o wypełnieniu weksla do kwoty 553.326,68 zł z terminem płatności do dnia 6 września 2013 r. Pozwana nie zapłaciła powodowi dochodzonej należności.

Ustalając stan faktyczny, Sąd pierwszej instancji wziął pod uwagę oświadczenia stron w zakresie, w jakim nie były one wzajemnie kwestionowane oraz uwzględnił złożone do akt sprawy dokumenty, zwłaszcza polisy, Ogólne Warunki Umów o Gwarancje Ubezpieczeniowe, Gwarancję ubezpieczeniową, aneks do tej Gwarancji, dowody przelewów, weksel, deklarację wekslową, dokumenty złożone gwarantowi wraz z żądaniem wypłaty z Gwarancji oraz korespondencję stron, ponieważ ich prawdziwość i autentyczność nie budziła wątpliwości oraz nie była kwestionowana przez strony.

Sąd Okręgowy wskazał, że wprawdzie wobec uprawomocnienia się nakazu zapłaty w stosunku do pozwanego (...) S.A. nie wymagała analizy zasadność powództwa w stosunku do niego, ale z uwagi na to, że pozwana (...) S.A. odpowiada jako poręczyciel zobowiązań tego pozwanego, wynikających z umowy o gwarancję ubezpieczeniową, konieczne było odniesienie się również do stosunku wynikającego z tej umowy.

Sąd pierwszej instancji wziął pod uwagę, że powód wystąpił z żądaniem na podstawie weksla, ale nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, bowiem na wekslu i deklaracji wekslowej znajduje się podpis tylko jednej z osób reprezentujących pozwanego (...) S.A., podczas gdy z Krajowego Rejestru Sądowego wynika łączna reprezentacja tej spółki. Podpisy poręczyciela są natomiast zgodne z zasadami reprezentacji pozwanej (...) S.A.

Po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla spór między stronami przeniósł się jednak na płaszczyznę łączącego strony stosunku podstawowego, który stał się przyczyną wystawienia weksla gwarancyjnego. Możliwe było więc przytoczenie przez strony, w terminach przewidzianych przez przepisy prawa

procesowego, okoliczności dotyczących tego stosunku. Skoro pozwana odwołała się do stosunku podstawowego, który był zabezpieczony wekslem, to właśnie w kontekście tego stosunku należało ocenić zasadność roszczeń powoda.

Powód wywodził swoje roszczenie z faktu wystawienia przez pozwanego weksla in blanco. Z kolei pozwana kwestionowała zasadność tego roszczenia, podnosząc zarzut wypełnienia przez powoda weksla in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową i pomimo wygaśnięcia stosunku podstawowego w postaci umowy o gwarancję ubezpieczeniową.

W sprawie nie było sporne, że weksel, na podstawie którego powód dochodzi swojego roszczenia, został poręczony przez pozwaną jako weksel in blanco. Obecnie powód dochodzi od pozwanej zapłaty z powyższego weksla, stanowiącego zabezpieczenie istniejącego między stronami stosunku zobowiązaniowego, związanego z wzajemnymi rozliczeniami z tytułu umowy o gwarancję ubezpieczeniową. Skoro spór przeniósł się na płaszczyznę stosunku podstawowego, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia prawidłowość wysłania do pozwanej przez powoda zawiadomienia o wypełnieniu weksla. Niemniej zarzut taki był nietrafny, ponieważ powód, wysyłając zawiadomienie w dniu 29 sierpnia 2012 r., zachował umowny termin 7 dni, gdyż termin płatności weksla został ustalony na dzień 6 września 2012 r. Pozwaną (...) S.A. jako poręczyciela, obowiązywał taki sam termin zawiadomienia jak wystawcę weksla. Z deklaracji wekslowej wynika zaś, że termin ten należało liczyć od dnia wysłania zawiadomienia, a nie jego doręczenia.

Sąd Okręgowy wskazał następnie, że na podstawie umowy o gwarancję ubezpieczeniową, z której zobowiązania zostały poręczone przez pozwaną (...) S.A., odpowiedzialność ubezpieczyciela w stosunku do beneficjenta miała charakter gwarancyjny. Powód, po spełnieniu się przesłanek formalnych określonych w Gwarancji, miał więc obowiązek wypłaty świadczenia na żądanie beneficjenta niezależnie od tego, czy żądanie to było uzasadnione w stosunku do zobowiązanego (w tym wypadku (...) S.A.). Wobec tego przedmiotem niniejszego postępowania nie może być badanie zasadności roszczeń beneficjenta z tytułu kar umownych, których dotyczyło żądanie wypłaty gwarancji. W konsekwencji oddalone zostały wnioski pozwanej o przesłuchanie świadków i stron na okoliczności związane z wykonywaniem umowy budowlanej i ustaleniami stron w zakresie kar umownych należnych beneficjentowi za nienależyte wykonanie umowy.

Dla odpowiedzialności pozwanej wobec powoda istotne było jedynie to, czy powód, wypłacając beneficjentowi kwotę z gwarancji ubezpieczeniowej, uczynił to zgodnie z umową o gwarancję ubezpieczeniową i czy pozwana, jako poręczyciel zobowiązań wynikających z tej umowy, odpowiada w takim samym zakresie jak pozwany (...) S.A. W związku z tym Sąd Okręgowy wskazał, że powód dokonał wypłaty na rzecz beneficjenta kwoty żądanej z gwarancji ubezpieczeniowej zgodnie z postanowieniami Gwarancji, ponieważ beneficjent wraz z żądaniem przedstawił wymagane dokumenty, co stanowiło niezbędną przesłankę wypłaty z tytułu Gwarancji. Ponadto beneficjent zgłosił swoje żądanie w terminie ważności Gwarancji wynikającym z aneksu do umowy o gwarancję. Zastosowanie mają więc postanowienia Ogólnych Warunków o Gwarancje Ubezpieczeniowe, które stanowiły podstawę umowy o gwarancję ubezpieczeniową, łączącej powoda z pozwanym (...) S.A. Zgodnie z § 11 tych Warunków z chwilą wypłaty świadczenia pieniężnego beneficjentowi, powodowi przysługuje w stosunku do zobowiązanego roszczenie o zwrot wypłaconego świadczenia, powiększonego o poniesione przez niego koszty związane z jego wypłatą wraz z ustawowymi odsetkami za spóźnienie liczonymi od dnia następnego po dniu wypłaty świadczenia lub poniesienia kosztów.

Odpowiedzialność pozwanego (...) S.A. wobec powoda wynika więc z postanowień Umowy o gwarancję wraz Ogólnymi Warunkami Umów. Natomiast odpowiedzialności pozwanej (...) S.A., jako poręczyciela zobowiązań wynikających z Umowy o gwarancję ubezpieczeniową, wynika z umowy poręczenia oraz przepisów art. 876 i nast. k.c. Odpowiedzialność poręczyciela, tj. pozwanej (...) S.A., co do zasady powinna więc być taka sama jak drugiego pozwanego. Wziąć jednak trzeba pod uwagę, że strony poręczonej umowy o gwarancję ubezpieczeniową dokonały rozszerzenia odpowiedzialności poręczyciela, zawierając aneks przedłużający ważność gwarancji. Pozwana, poręczając w dniu 18 maja 2010 r. za zobowiązania pozwanego (...) S.A., знаła zakres obowiązywania gwarancji zarówno co do wysokości, jak i czasu jej trwania. Wynika to z oświadczenia o poręczeniu zawartego w deklaracji wekslowej.

Następnie pozwany (...) S.A. dokonał aneksem przedłużenia czasu trwania ważności tej gwarancji, nie informując o tym pozwanej (...) S.A. Doszło więc do rozszerzenia zakresu odpowiedzialności tej pozwanej bez jej wiedzy. Natomiast powód wypłacił beneficjentowi należność z gwarancji na żądanie zgłoszone właśnie w przedłużonym okresie gwarancji. W związku z tym zastosowanie ma przepis art. 879 § 2 k.c., zgodnie z którym czynność prawna dokonana przez dłużnika z wierzycielem po udzieleniu poręczenia nie może zwiększyć zobowiązania poręczyciela. Odpowiedzialność pozwanej, jako poręczyciela, była bowiem ograniczona czasowo i w chwili zawierania umowy poręczenia granice te były krótsze niż po zawarciu aneksu przez powoda i (...) S.A.

Pozwana miała prawo uważać po upływie okresu ważności określonego w Gwarancji, że jej odpowiedzialność z tytułu poręczenia tej umowy wygasła. Została jednak ona rozszerzona czasowo, a powód nie wykazał, aby nastąpiło to za wiedzą i zgodą poręczyciela. Wobec tego zakres odpowiedzialności pozwanej w stosunku do powoda nie może być większy niż wynikający z umowy o gwarancję ubezpieczeniową w brzmieniu obowiązującym w chwili udzielenia poręczenia. W stosunku do pozwanej nie doszło bowiem do skutecznego wydłużenia terminu ważności gwarancji. Wypłata należności z gwarancji dokonana po dacie jej ważności, określonej w umowie poręczonej przez pozwaną, nie rodzi więc po jej stronie obowiązku zwrotu kwoty wypłaconej beneficjentowi przez gwaranta.

Jako podstawa prawna oddalenia powództwa wskazany został art. 879 k.c., a rozstrzygnięcia o kosztach procesu – art. 98 k.p.c.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją przez powoda oparciu o zarzuty:

1) naruszenia prawa materialnego:

a) art. 65 k.c. w zw. z art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282 z późn. zm., w skrócie: „pr. weksl.”), art. 32 pr. weksl. i art. 30 ust. 1 pr. weksl. a contrario przez uznanie, że w związku z brzmieniem deklaracji wekslowej pozwana (...) S.A., jako poręczyciel wekslowy, nie odpowiada z tytułu poręczenia w przypadku wydłużenia kolejnymi aneksami okresu trwania zobowiązania zabezpieczonego wekslem in blanco, tj. umowy o gwarancję ubezpieczeniową, podczas gdy zgodnie z art. 32 pr. weksl. poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył, a więc wszelkie czynności wystawcy weksla, w tym wydłużenie okresu zobowiązania zabezpieczonego wekslem, są skuteczne wobec poręczyciela wekslowego, co skutkuje tym, że weksel in blanco został wypełniony w tej sprawie zgodnie z deklaracją wekslową,

b) art. 879 § 2 k.c. przez przyjęcie, że ma on zastosowanie do poręczenia wekslowego, podczas gdy stosuje się go jedynie do poręczenia cywilnego, uregulowanego w Kodeksie cywilnym,

2) sprzeczności istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego materiału dowodowego przez przyjęcie, że:

a) odpowiedzialność poręczyciela wekslowego została ograniczona czasowo, podczas gdy nie wynika to z treści deklaracji wekslowej do weksla in blanco, a z żadnego z trzech aneksów do umowy o gwarancję ubezpieczeniową, zabezpieczonej wekslem, nie wynika, aby strony zniosły lub ograniczyły zabezpieczenie roszczeń powoda w postaci weksla in blanco, poręczonego przez pozwaną (...) S.A.,

b) przez zawarcie aneksów do umowy o gwarancję ubezpieczeniową, wydłużających okres jej trwania, rozszerzona została czasowo odpowiedzialność poręczyciela weksla in blanco, podczas gdy jego odpowiedzialność pozostała niezmienną.

Na tych podstawach powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w stosunku do pozwanej (...) S.A. oraz zasądzenie od niej na jego rzecz kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, pomimo że jej zarzutom nie można odmówić racji.

Sąd Apelacyjny oparł się na materiale dowodowym zgromadzonym w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, ponieważ jest on wystarczający do wydania stanowczego rozstrzygnięcia co do istoty, a ponadto w apelacji nie zostały zgłoszone nowe twierdzenia co do faktów lub wnioski dowodowe, wymagające – z zastrzeżeniem ich dopuszczalności na podstawie art. 381 k.p.c. – uzupełnienia postępowania dowodowego. Ponadto Sąd Apelacyjny aprobował i przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy, czyniąc je podstawą własnego rozstrzygnięcia. Ustalenia te są zgodne z treścią zebranego materiału, a jego ocena odpowiada przesłankom określonym w art. 233 § 1 k.p.c.

Niemniej jednak wskazać należy, że powyższe ustalenia uzasadniają dokonanie odmiennej oceny prawnej zasadności żądania powoda w stosunku do pozwanej (...) S.A., aczkolwiek w dalszym ciągu skutkuje to uznaniem, że powództwo zostało wobec niej zasadnie zostało oddalone z tym, że powinno to nastąpić na innej podstawie prawnej niż przyjął Sąd Okręgowy.

W konsekwencji nie ma istotnego znaczenia ani to, że powód trafnie zarzucił błędne przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że w sprawie zastosowanie ma przepis art. 879 § 2 k.c. Zarówno z uzasadnienia pozwu, jak i z apelacji, a także z ustnego wystąpienia pełnomocnika powoda na rozprawie apelacyjnej, jednoznacznie wynika, że podstawę odpowiedzialności pozwanej wobec powoda stanowił wyłącznie poręczenie wekslowe, odnoszące się do weksla in blanco wystawionego przez pozwanego E.. W związku z tym wskazać należy, że do poręczenia wekslowego w ogóle nie mogą mieć zastosowania przepisy Kodeksu cywilnego, bowiem zostało ono uregulowane odrębnie i samodzielnie w powołanej wyżej ustawie z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe.

Odpowiedzialność pozwanej (...) S.A. oceniać więc należy wyłącznie w oparciu o przepisy prawa wekslowego, zwłaszcza regulujące odpowiedzialność poręczyciela wekslowego. Podkreślić należy, że w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, przede wszystkim deklaracji wekslowej, pozwana ta odpowiadała wyłącznie na podstawie poręczenia wekslowego. Wziąć trzeba pod uwagę, że zgodnie z powyższą deklaracją przyjęła ona na siebie odpowiedzialność za wszelkie zobowiązania wystawcy weksla wynikające z umowy do maksymalnej kwoty 7.369.776, na dowód czego członkowie jej zarządu złożyli na wekslu swoje podpisy jako poręczyciele za wystawcę (zob. k. 39). Oznacza to, że chodziło wyłącznie o poręczenie wekslowe, a jego przedmiotem było zobowiązanie wystawcy wynikające z przedmiotowego weksla in blanco. Zobowiązanie to, z uwagi na gwarancyjny charakter weksla, wynikało oczywiście z innego stosunku prawnego, łączącego wystawcę weksla z powodem, a mianowicie z umowy o gwarancję ubezpieczeniową z dnia 18 maja 2010 r., ale nie skutkowało to udzieleniem przez pozwaną poręczenia cywilnego za zobowiązania wystawcy weksla z tego stosunku. Powyższa umowa stanowiła więc stosunek podstawowy, stanowiący przyczynę wystawienia weksla, ale nie była objęta udzielonym poręczeniem wekslowym, a tym bardziej poręczeniem cywilnym, do którego można byłoby stosować art. 879 k.c. Z punktu widzenia pozwanej (...) S.A. jedynym stosunkiem prawnym, łączącym ją z powodem, było wyłącznie powyższe poręczenie wekslowe.

W związku z tym wskazać należy, że – jak trafnie podniesiono w apelacji – poręczyciel wekslowy na mocy art. 32 pr. weksl. odpowiada tak samo, jak ten, z kogo poręczył. Powyższe stwierdzenie uzupełnić trzeba o jeden, bardzo istotny, element. Otóż, z art. 32 zd. 2 pr. weksl. wynika, że zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby nawet zobowiązanie, za które poręcza, było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny z wyjątkiem wady formalnej. Dodać można, że jest to zagadnienie o charakterze materialnoprawnym, a naruszenie prawa materialnego sąd odwoławczy bierze pod uwagę z urzędu niezależnie od treści zarzutów apelacyjnych. Ponadto z godnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego sąd powinien zawsze z urzędu badać wymogi formalne weksla, tj. ocenić, czy zostały spełnione wymagania, przewidziane

w art. 1 lub art. 101 pr. weksl. (por. p postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2014 r., II CSK 291/13, LEX nr 1455429).

Wobec tego zauważyć należy, że zgodnie z art. 101 pkt 7 w zw. z art. 102 zd. 1 pr. weksl. w ekseł własny powinien zawierać podpis wystawcy wekslu, a jego brak skutkuje tym że dokument nie będzie uważany za weksel własny. Podpisanie weksla przez wystawcę jest więc bezwzględną przesłanką jego ważności, a jego brak jest nieusuwalny i powoduje, że w ogóle nie można o istnieniu weksla. W konsekwencji brak podpisu stanowi wadę formalną, która na podstawie art. 32 pr. weksl. podlega uwzględnieniu na korzyść poręczyciela wekslowego.

W wypadku osób prawnych weksel powinien zostać podpisany przez osoby działające w charakterze członków organów osoby prawnej zgodnie z zasadami reprezentacji, określonymi w przepisach regulujących funkcjonowanie danej osoby prawnej. W odniesieniu do pozwanego (...) S.A. uwzględnić należy przepisy Kodeksu spółek handlowych regulujące zasady reprezentacji spółek handlowych. Wziąć można ponadto pod uwagę, że jeżeli wystawcą weksla jest przedsiębiorca, jego podpis powinien obejmować brzmienie firmy, często za pomocą odbicia stempla firmowego, oraz podpisy przedsiębiorcy (gdy jest nim osoba fizyczna) lub osób upoważnionych do zaciągania w jego imieniu zobowiązań wekslowych w wypadku osoby prawnej. Podpisy zostać złożone w sposób ujawniony w rejestrze i wskazywać, że zostały dokonane w imieniu osoby prawnej, a nie prywatnie przez osoby podpisujące, muszą być zatem umieszczone pod odciskiem firmy przedsiębiorcy, tj. pod stemplem lub napisaną firmą (por. orzeczenie SN z dnia 15 lutego 1928 r., Rw. 2214/27, PS 1928, poz. (...), w yrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 20 listopada 2012 r., I ACa 323/12, Lex nr 1237218).

W okolicznościach konkretnej sprawy wskazać trzeba, że przedstawiony wraz z pozwem weksel własny (zob. jego kserokopię k. 37) opatrzony został podpisem jedynie wiceprezesa zarządu spółki (...) S.A. M. W., pomimo że z odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego dotyczącego tej spółki wynika, iż mogą ją reprezentować dwaj członkowie zarządu albo jeden członek zarządu łącznie z prokurentem (k. 20). Oznacza to, że powyższy weksel nie został prawidłowo i skutecznie podpisany przez jego wystawcę, a tym samym w ogóle nie można mówić o istnieniu ważnego weksla, ponieważ w świetle art. 101 pkt 7 pr. weksl. jest niezbędnym wymogiem formalnym, od którego zależy możliwość uznania dokumentu za weksel.

Podkreślić można, że kwestię tę zauważył także Sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (k. 242), jednakże niezasadnie pominął ją w dalszych wywodach, pomimo że właśnie ta okoliczność ma w sprawie decydujące znaczenie dla braku możliwości przyjęcia odpowiedzialności po stronie pozwanej jako poręczyciela wekslowego za wystawcę. Nota bene, nieprawidłowy podpis za pozwanego E. znajduje się także na deklaracji wekslowej (k. 35).

Skoro zatem w niniejszej sprawie weksel wystawiony przez pozwanego (...) S.A., który został poręczony wekslowo przez pozwaną (...) S.A., był obciążony wadą formalną w postaci braku prawidłowego podpisu powyższego wystawcy, to pozwana w ogóle nie może być zobowiązana. Inaczej mówiąc, skoro nie istnieje ważny weksel, to nie może też istnieć ważne poręczenie wekslowe.

Dodać trzeba, że w tym wypadku chodzi o brak ważnego dokumentu w postaci weksla, a nie o ocenę ważności inkorporowanego w nim zobowiązania wekslowego wystawcy. Oznacza to, że poręczyciel wekslowy nie odpowiada dlatego, że nie ma weksla, a nie dlatego, że nieważne jest zobowiązanie wystawcy, którego dotyczy weksel, w szczególności ze stosunku podstawowego, który był zabezpieczony tym wekslem. Brak odpowiedzialności poręczyciela wekslowego nie ma więc żadnego wpływu na odpowiedzialność wystawcy weksla na podstawie stosunku podstawowego ani nie wiąże się z tym stosunkiem. Z art. 32 pr. weksl. wynika bowiem, że poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył, a zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby nawet zobowiązanie, za które poręcza, było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny z wyjątkiem wady formalnej.

Odpowiedzialność poręczyciela nie jest więc uzależniona od tego, czy z materialnego punktu widzenia istniało ważne zobowiązanie wekslowe dłużnika głównego. Nawet jeżeli zobowiązanie to było nieważne (np. z powodu braku zdolności wekslowej dłużnika głównego lub sfalszowania jego podpisu), nie uchybia to ważności zobowiązania poręczyciela. Zobowiązanie poręczyciela ma zatem charakter samodzielny. Samodzielność zobowiązania poręczyciela

przejawia się w tym, że odpowiada on według treści dokumentu. Jest to konsekwencją formalizmu prawa wekslowego. Formalizm ten nie oznacza jednak, że poręczyciel wekslowy odpowiada, chociaż w ogóle nie powstało zobowiązanie z weksla dłużnika głównego (np. trasat, za którego poręczył, nie podpisał weksla).

Podsumowując, z uwagi na powyższą wadę formalną weksla, stanowiącego jedyną podstawę żądania powoda w stosunku do pozwanej (...) S.A., wykluczone jest przyjęcie jej odpowiedzialności jako poręczyciela wekslowego za wystawcę, który nie wystawił prawidłowego weksla. Oznacza to, że pomimo częściowo błędnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku, rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji ostatecznie odpowiada prawu. W tej sytuacji, niejako na koniec, zauważyć należy, że zarzuty apelacyjne powoda, pomimo że generalnie były trafne, ponieważ skarżący słusznie kwestionował możliwość zastosowania do odpowiedzialności pozwanej przepisów Kodeksu cywilnego o poręczeniu z uwagi na to, że podstawę jej odpowiedzialności stanowiło poręczenie wekslowe, nie miały żadnego znaczenia dla oceny prawidłowości zaskarżonego wyroku. Oprócz omówionego już wcześniej zarzutu naruszenia art. 879 § 2 k.c. dotyczy to również zarzutu naruszenia art. 65 k.c. w zw. z art. 10, art. 32 i art. 30 ust. 1 pr. weksl., tudzież zarzutów sprzeczności istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego materiału dowodowego. Zarzuty te mogłyby skutkować uwzględnieniem apelacji jedynie wtedy, gdyby weksel poręczony przez pozwaną (...) S.A. nie posiadał wady formalnej. Ponieważ jednak ta wada istniała, to w/w pozwana w ogóle nie może ponosić odpowiedzialności wobec powoda, ponieważ – w przeciwieństwie do pozwanego (...) S.A. – odpowiadać miała ona wyłącznie na podstawie tego weksla, a nie ze stosunku podstawowego, który miał być zabezpieczony tym wekslem.

Z przedstawionych względów Sąd Apelacyjny, pomimo trafności części zarzutów skarżącego, na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację. Ponadto orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 109 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c. odpowiednio do wyniku sporu w tej instancji.